

Sygn. akt: II AKa 461/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Alicja Bochenek
Sędziowie	SSA Piotr Pośpiech (spr.) SSO del. Marcin Ciepiela
Protokolant	Agnieszka Przewoźnik

przy udziale Prokuratora Prok. Apel. Małgorzaty Bednarek

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2016 r. sprawy

P. D. s. S. i M., ur. (...) we W.

oskarżonego z art. 284 § 2 kk w zw. z art. 294 § 1 kk w zw. z art. 12 kk i inne

na skutek apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego Centrum (...) S.A. z/s w S. i obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 24 czerwca 2015 roku

sygn. akt XVI K 16/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie 1 przyjmuje, iż maszyna do budowy rurociągów w technologii bezwykopowej (...) stanowiła mienie znacznej wartości i jednocześnie eliminuje sformułowanie „i powodując szkodę znacznej wartości w kwocie 707 641,58 zł”;
- w punkcie 2 eliminuje sformułowanie „co do zamiaru wywiązania się z przyjętych zobowiązań, możliwości finansowych” oraz sformułowanie „po czym nie wywiązał się z przyjętych zobowiązań”;

2. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

3. zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa wydatki za postępowanie odwoławcze w kwocie 20 (dwadzieścia) złotych oraz opłatę w kwocie 300 (trzysta) złotych, a oskarżyciela posiłkowego Centrum (...) S.A. z/s w S. zwalnia od ponoszenia kosztów postępowania odwoławczego.

SSO del. Marcin Ciepiela SSA Alicja Bochenek SSA Piotr Pośpiech

sygn. akt II AKa 461/15

UZASADNIENIE

w części dotyczącej wniosku oskarżyciela posiłkowego w zakresie środka karnego

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 24 czerwca 2015 r. (sygn. akt XVI K 16/14) oskarżony P. D. został uznany za winnego popełnienia przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i za to na podstawie 294 § 1 k.k. orzeczono wobec niego karę 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Ponadto został on skazany za popełnienie dwóch czynów z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., stanowiących ciąg przestępstw z art. 91 § 1 k.k., na jedną karę 2 lat pozbawienia wolności.

Sąd na podstawie art. 91 § 2 k.k. połączył oskarżonemu w/wym. kary pozbawienia wolności i wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres próby w rozmiarze 5 lat.

Na podstawie art. 41 § 1 k.k. orzeczono także wobec niego środek karny w postaci zakazu zajmowania stanowisk prezesa zarządu, członka zarządu oraz prokurenta spółek prawa handlowego na okres 3 lat.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 627 k.p.k.

Apelację od powyższego wyroku wniósł m.in. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego Centrum (...) S.A. z/s. w S., który zaskarżył go w części dotyczącej wymiaru środków karnych.

Skarżący zarzucił obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to art. 2 § 1 pkt 3 i art. 217 § 1 i 3 k.p.k., a także art. 4, art. 7, art. 366 oraz art. 410 k.p.k. Podniósł również zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Pełnomocnik podnosząc te zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia w części dot. środków karnych poprzez orzeczenie wobec P. D. obowiązku naprawienia szkody na rzecz oskarżyciela posiłkowego Centrum (...) S.A. z/s. w S. w postaci zwrotu maszyny (...), bądź też zapłaty jej wartości w wysokości 858.000 €, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do Sądu I instancji celem ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego nie zasługiwała na uwzględnienie. W niniejszej sprawie występuje przeszkoda prawna z art. 415 § 1 k.p.k. (poprzednio art. 415 § 5 k.p.k.), uniemożliwiająca orzeczenie wobec oskarżonego środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody na rzecz Centrum (...) S.A. z/s. w S.. Z tego też powodu podniesione w środku odwoławczym zarzuty okazały się nie mieć żadnego znaczenia, a w konsekwencji nie mogły doprowadzić do zmiany wyroku w kierunku wskazanym przez skarżącego.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji uznał P. D. m.in. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 284 § k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. na szkodę (...) S.A. z siedzibą w S. (obecnie Centrum (...) S.A. z/s. w S.). Wedle poczynionych ustaleń oskarżony, działając jako prezes i jedyny udziałowiec (...) Spółka z o.o. z s. w O., przywłaszczył powierzone mu na podstawie zawartej z pokrzywdzonym umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie mienie w postaci maszyny do budowy rurociągów w technologii bezwykopowej (...) o wartości 3.500.000 zł. Niewątpliwie jego działanie doprowadziło do powstania szkody, gdyż (...) S.A. do dzisiaj nie odzyskał przedmiotu stanowiącego jego własność. Pomimo jednak zaistnienia szkody w związku z popełnieniem przez oskarżonego przestępstwa przywłaszczenia mienia brak było podstaw prawnych do orzeczenia wnioskowanego przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego środka karnego w postaci świadczenia kompensacyjnego z art. 46 § 1 k.k.

W tym miejscu należy przyznać rację skarżącemu, że Sąd I instancji odmawiając orzeczenia tego środka wskazał wadliwe argumenty, dokonując tym samym błędnych ustaleń faktycznych, co do przyczyn nie orzeczenia środka karnego. Uzasadniając wyrok stwierdził, że szkoda wyrządzona przez oskarżonego została naprawiona przez T.U. (...) S.A., które wypłaciło pokrzywdzonej spółce kwotę 858.814,88 zł. Oczywistym zaś jest, że zapłata tych pieniędzy stanowiła tylko i wyłącznie realizację gwarancji ubezpieczeniowej w związku z nienależytym wykonaniem przez

(...) umowy z dnia 28.10.2008 r. dot. robót budowlanych. Nie było to natomiast odszkodowanie wypłacone (...) S.A.z powodu utraty przedmiotowej maszyny. Zatem z całą pewnością wypłata tamtego świadczenia wynikała z innego tytułu, aniżeli rekompensata szkody wynikłej z popełnienia przez oskarżonego przypisanego mu w zaskarżonym wyroku przestępstwa.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, niezależnie od powyższych uwag, brak było jednak podstaw do nałożenia na P. D. obowiązku naprawienia szkody. Na przeszkodzie orzeczenia środka z art. 46 § 1 k.k. stał bowiem przepis z art. 415 § 1 k.p.k. (art. 415 § 5 k.p.k. do dnia 30 czerwca 2015 r.) zawierający tzw. klauzulę antykumulacyjną.

Przed omówieniem zagadnienia dot. klauzuli antykumulacyjnej konieczne jest jednak zwrócenie uwagi na inny istotny aspekt niniejszej sprawy, a dotyczący charakteru szkody poniesionej przez pokrzywdzonego. Sąd odwoławczy wyraża pogląd, że szkodą wyrządzoną przez oskarżonego, a podlegającą ewentualnej rekompensacie, nie jest wartość przywłaszczony maszyny, ale wysokość zobowiązania, którego stanowiła ona zabezpieczenie.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że (...) S.A.z/s. w S.(obecnie Centrum (...) S.A.z/s. w S.) został właścicielem maszyny do budowy rurociągów metodą bezwykopową na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie z dnia 28.10.2010 r. Z § 2 tej umowy wynikało, iż przewłaszczający (...) Spółka z o.o.z/s. w O.przenosi własność i posiadanie ww. maszyny, której wartość określono na kwotę 858.000 euro celem zabezpieczenia wierzytelności z tytułu udzielenia zaliczki z dniem 28.10.2010 r. Na mocy bowiem wcześniej zawartej umowy nr (...)dotyczącej wykonania robót budowlanych (...) S.A.z/s. w S.udzielił zaliczki w kwocie 1.830.000 zł. (...)z o.o. z/s. w O.pod warunkiem ustanowienie zabezpieczenia spłaty. W dniu 27.10.2011 r. pomiędzy stronami zawarte zostało dodatkowe porozumienie, gdzie ustalono m.in., że przewłaszczona maszyna zabezpiecza także dodatkową wierzytelność wynikającą z nadpłat w kwocie 416.107,40 zł.

Z powyższego wynika, że kierowana przez oskarżonego spółka przeniosła własność maszyny na pokrzywdzony podmiot w celu zabezpieczenia spłaty otrzymanej zaliczki, a nie zaś w celu definitywnego wyzbycia się jej własności. Celem zawartej umowy przewłaszczenia na zabezpieczenia nie było nabycie przez wierzyciela własności przedmiotu przewłaszczenia, chociaż niewątpliwie taki skutek, o jakim mowa w art. 155 § 1 k.c. nastąpił. Przy przewłaszczeniu na zabezpieczenie realizacja zamierzonego przez strony celu następuje w ten sposób, że w razie niespłacenia długu wierzyciel może, jako właściciel rzeczy, zaspokoić z niej swoją wierzytelność bez potrzeby zachowywania niektórych procedur dyktowanych interesem dłużnika, ale nie oznacza to jednak, że zupełnie dowolnie. Zaspokojenie wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy następuje nie z chwilą, gdy nabywa on rzecz na własność, bo to ma miejsce w momencie zawarcia umowy przewłaszczenia (art. 155 § 1 k.c.), ale z chwilą, gdy podejmie czynności prowadzące do zaspokojenia się z tej rzeczy w celu umorzenia w całości lub w części zabezpieczonej wierzytelności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2011 r., V CSK 360/10).

W niniejszej sprawie § 8 wspomnianej umowy nr (...) stanowił, że E. przekaże przewłaszczającemu nadwyżkę środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży przedmiotu przewłaszczającego.

Powyższe wywody pozwalają stwierdzić, że wysokość szkody wynikłej z przywłaszczenia przez oskarżonego maszyny do prowadzenie robót bezwykopowych przedstawiała taką wartość jaką wynosiła wysokość zobowiązania zabezpieczonego umową przewłaszczenia na zabezpieczenie w momencie popełnienia przestępstwa, Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego tę kwotę stanowiła suma 291.534,18 zł. oraz 416.107,40 zł.

Treść obecnego art. 415 § 1 k.p.k. (art. 415 § 5 k.p.k. w dacie orzekania przez Sąd Okręgowy) zawiera tzw. regułę antykumulacyjną, która zabrania orzekania przez sąd m.in. obowiązku naprawienia szkody wówczas, gdy roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania lub o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Rzecz jasna, chodzi o zakaz rozstrzygania w postępowaniu karnym o obowiązku naprawienia takiej szkody, wynikającej z popełnienia przestępstwa, co do której zachodzi tożsamość zarówno przedmiotowa, jak i podmiotowa, w porównaniu z roszczeniem, o które toczy się lub co do którego prawomocnie już rozstrzygnięto w innym postępowaniu.

Niedopuszczalne jest więc nałożenie na oskarżonego w postępowaniu karnym m.in. obowiązku określonego w art. 46 § 1 k.k., które we wskazanej powyżej sytuacji prowadzi do bezpodstawnego mnożenia tytułów egzekucyjnych.

Tymczasem z akt przedmiotowej sprawy wynika, że w dniu 1.03.2013 r. Sąd Okręgowy w Katowicach wydał wyrok nakazujący zapłacić (...) spółka z o.o. na rzecz (...) S.A. kwoty 291.534,18 zł. oraz 416.107,40 zł. wraz z ustawowymi odsetkami albo wydał przewłaszczoną maszynę. Analiza treści tego orzeczenia oraz pozostałych dokumentów związanych z prowadzoną sprawą gospodarczą wykazuje, że rozstrzygnięte w tamtym postępowaniu roszczenia pokrzywdzonej spółki odpowiadały szkodzie wyrządzonej przez P. D. przypisanym mu zaskarżonym wyrokiem przestępstwem. Źródłem tamtego roszczenia była bowiem nierozliczona zaliczka w kwocie 291.534,18 zł. udzielona firmie oskarżonego przez (...) S.A. na mocy umowy z dnia 28.10.2010 r. oraz nierozliczona kwota 416.107,40 zł. Jak wykazano to wcześniej szkoda powstała u pokrzywdzonego w związku z popełnieniem przestępstwa przez oskarżonego także wiązała się z nierozliczoną zaliczką. Nie ulega wątpliwości, że roszczenie, o którym rozstrzygnięto prawomocnie w innym postępowaniu wynikało z popełnienia przypisanego oskarżonemu przestępstwa.

Bez znaczenia przy tym pozostaje fakt, że w prowadzonym postępowaniu gospodarczym wyrok zobowiązujący do zapłaty określonych należności został wydany wobec (...) spółka z o.o. Należy tu podzielić pogląd przyjęty w wyroku Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 26 lutego 2014 r. (sygn. III KK 429/13, publ. LEX nr 1446451), w myśl którego przy zachowaniu tożsamości przedmiotowej roszczenia, jako wynikającego z popełnienia przestępstwa, warunek łączności podmiotowej zobowiązania do spełnienia świadczenia spełniony jest także w sytuacji, gdy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydano w stosunku do spółki, za której zobowiązania - na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. - odpowiadają solidarnie członkowie zarządu, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna, a tak było w niniejszej sprawie. Oskarżony P. D. był prezesem zarządu (...) Spółka z o.o., a na dodatek jej jedynym udziałowcem. Tytuł wykonawczy uzyskany przez pokrzywdzony podmiot w postępowaniu nakazowym daje podstawę do egzekwowania zasądzonego roszczenia także z osobistego majątku oskarżonego.

Na koniec tych rozważań należy zaznaczyć, że Sąd II instancji wyeliminował z opisu czynu sformułowanie „i powodując szkodę znacznej wartości w kwocie 707641,58 zł”, gdyż było to stwierdzenie zbędne z punktu widzenia znamion przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w z art. 294 § 2 k.k. i inne.

Nieuwzględnienie apelacji oskarżyciela posiłkowego nakazywało obciążyć go kosztami jednak z uwagi na względy słuszności odstąpiono od orzekania tego obowiązku.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji orzeczenia.

SSO del. Marcin Ciepiera SSA Alicja Bochenek SSA Piotr Pośpiech